

3.

Měla ho vůbec někdy ráda? Tu otázku si kladla stále častěji. Někdy snad. Třeba když jednou zakopl na ulici, upadl a odřel si obličej, tenkrát ho přinejmenším aspoň litovala. On tehdy tvrdil, že klopýtl, ale Laura si myslela, že se stalo něco jiného, protože měl podrápané tváře i čelo.

Rány mu ošetřila se smíšenými pocity: pohrdala jeho nářkem nad dezinfekcí, současně však k němu cítila lítost pro jeho bezmocnost. Vyhublé nohy svěšené přes okraj postele, řídnoucí vlasy, ruce, které si k tělu přitahovaly špinavou deku.

Jindy ho ze srdce nenáviděla. Když byla doma a on přišel do její blízkosti, musela odejít. Třeba na zahradu nebo dokonce do města, aby ho něčím rovnou nezabila. Její nenávisť byla nepopsatelná a tak šířavá, až měla pocit, že ji fyzicky deformuje. Často trvalo několik dní, než se zase trochu uklidnila a mohla s otcem normálně mluvit.

No jo, ty jsi prostě taková, podobnými slovy komentoval její nálady, aniž by se zamyslel, co je v ní budí.

Kdysi mívali uklizeno, teď bylo všechno jen špinavé. Knihy, poznámky a papíry ležely v hromadách po zemi. Lauře někdy připadalo, že se pod ní pohupuje podlaha. Dávno se přestala snažit udržovat pořádek, ten nespadal do otcova vidění světa a Laura ve zmatku vyrůstala.

V domě něco divně páchlo a teprve teď, měsíc po otcově zmizení, objevila, co to je. Myslívala si, že zápach

vychází z hromad otcova oblečení, poházeného po zemi, a zazlívala mu, že neudrží čistotu. Když se pak probírala jeho věcmi, musela jít i do ložnice, čemuž se už řadu let vyhýbala. Tam už od jejího dětství stála lampa koupená koncem padesátých let v Německu, tehdy moderní, dnes žádaná věc na bleších trzích. Když stála poblíž, cítila, že zapáchají špinavé cáry plastu, které tvořily stínidlo lampy a pálily se pod horkou žárovkou. On ji nechával rozsvícenou i v noci. Laura ho podezřívala, že při světle usínal v křesle i večer, ponořený do nějakého problému s Petrarcou nebo s šachovou partií.

Chtěla ji okamžitě vyhodit, ale kupodivu k tomu dosud nedošlo. Když nesvítila, pach pomalu mizel.

V jeho ložnici zatím na nic nesahala a dokonce i jeho brýle na čtení dosud ležely na nočním stolku. Byl tam i nějaký spis z Humboldtovy univerzity v Berlíně, pojednávající o novém portrétu Petrarcovy Laury, nedávno nalezeném, pokud ji obraz skutečně představoval.

Lauru pojmenovali podle této ženy ze 14. století, která se stala literárním pojmem a objektem zkoumání. Sama se mnohokrát jen jako pojem cítila. V dospívání si byla občas nejistá, jestli skutečně žije, jestli je opravdu tady a teď. Čím byla pro otce? Štípala se, aby si způsobila bolest, plakala a cítila své mokré tváře, ale dokazovalo to snad její skutečnou existenci?

Byla přesvědčená, že ji otec vidí jen jako neskutečný stín z minulosti, bez opravdových lidských vlastností. Ne jako dceru, kterou by miloval, ale jako znovu narozenou literární postavu. A přesto žila, ráno vstávala, chodila do školy a domů, vyrůstala. Když dostala první menstruaci, hned to šla sdělit otci. Jejím prvním pocitem byl stud, ale pak jen řekla – Musím si koupit vložky, táťku. Připadalo jí, že jejími ústy mluví neznámý hlas.

Položil na stůl příbor a hleděl na ni těžko rozluštitel-

ným pohledem. Laura cítila, že otce nějakým způsobem urazila. Málokdy mu říkala tatínku, přál si, aby ho oslovovala jménem. Po chvíli mlčení dojedl. Pochopila, že jeho pohled na svět dostal trhlinu. Nelíbilo se mu to.

Kdo to převezme po mně? občas naříkal se směsicí pýchy a zoufalství, která pro něho byla s lety stále charakterističtější.

Jeho vědecký přínos byl nesporný. Ale patrně ti, co ho už i dříve zpochybňovali, teď po pětaticeti letech od zveřejnění jeho bádání neviděli žádný důvod k tomu, aby o jeho práci začali polemizovat. Snad kdysi mohla mít význam, ale teď už stál starý muž jen na okraji všech debat. Přispěl si k tomu hodně sám. Jako boxer, který používá víc hrubé síly než techniky, se v akademickém světě prodíral nahoru. Na začátku byl úspěšný, což bylo zčásti i tím, že své protivníky dokázal unavit množstvím dat, předkládaných v dlouhých, na pohled nesouvisejících tirádách. Ale čím víc plynul čas, tím víc byl pokládán za podivného patrona, který uvízl v zastaralém myšlení.

I když pořád ještě byli jedinci, kteří se nechali svést jeho slovy, především když recitoval některý z Petrarco-vých cituplných sonetů. Dělal to s takovým nadšením a tak perfektní italštinou, že slova plynula vlastní silou v ezoterickém rýmu, kde nebyly myslitelné žádné pochybnosti.

Byl to génius? Nebo vzdělaný blázen? Či snad obojí? Nikdy nevyučoval.

Jsem důsledně přehlížen, říkával. Ve Florencii a Paříži si vážili mé velikosti, ale v této venkovské díře se oceňuje průměrnost. Tady sedí nahoře hloupí kariéristi z říše liliputánů, zatímco giganti se musí plazit v předsá-
lí. Prohrabal hromady svých papírů, našel dopisy od ko-

legů z celého světa, znovu je otevřel a mával jimi své dceři před nosem.

Tady, tady jsou svědectví, která posílají slabomyslné zvěsty tam, kam patří.

Zvyšoval hlas a nutil dceru studovat ty dopisy, ukazoval podpisy a vypravoval, že pisatel patří mezi nejlepší světové znalce italské renesanční poezie.

Je to vědec, to musím zdůraznit, není to jen tak něčí bezvýznamný názor.

Hlas dál zvyšoval. Až po chvíli mu klesly paže a trochu vycouval, zamířil do svého pokoje. Jednou po podobném výstupu se vydala za ním a ve dveřích ho zezadu pozorovala. Pustil dopis na zem a sám se položil vedle postele.

Laura znala i jeho jinou stránku, vlastnost, která zřídka vyšla najevo ve veřejné debatě. Oblibu krátkých slov. Byl doslova opilý krátkými větami, několika tápajícími písmeny na listě papíru, spontánním výrazem autorova citového života. Někdy to bylo dojemné, někdy unavující, když ji otec k sobě volal a četl jí téměř chvějícím se hlasem pár veršů, části sonetů, které často vypovídaly o lásce.

*Tempo non mi pareo da far riparo
Contra colpi d'Amor: però m'andai
Secur senza sospetto. Onde i miei guai
Nel commune dolor s'incominciaro*

Nádherné, že? Životné a plné výrazu, říkával poté, co slova nechával zaznít. Laura nic říkat nemusela, jen poslouchat. Otec potřeboval publikum. Publikum, které nebude polemizovat o textu. Jen bez dechu naslouchat. Naslouchat slovům, jež opíjí, mění, dávají životu smysl.

Sonety jsou mocnější, najednou vykřikl a vybuchl v smích, když viděl její překvapený, někdy i vyděšený výraz. Kdyby se tak dokázal smát častěji! Alice, její matka, tvrdila, že otec bere život příliš vážně. Byl expertem na slova lásky, ale sám neschopen citu a něžnosti, uvězněn ve světě, kde krásná slova neměla žádnou skutečnou sílu.

Laura si brzy povšimla napětí v období mezi smíchem a mlčením. Někdy si matka zazpívala, ale vždycky hned ztichla, když se přiblížil otec. Jako by bylo špatné vyjádřit radost z něčeho tak triviálního, jako je krásný den nebo vůně růží, nebo že samotný pohyb může přinést potěšení ze života, a ne být jen způsobem, jak se přemísť od psacího stolu do jídelny.

Lauřina matka pocházela z venkova a její domov ve Skyttorpu otec pokládal za něco méněcenného. Toto místo bylo synonymem jednoduchosti a slabosti. Strašně rád opravoval její venkovskou výslovnost, a když použila dialekt, vyrazil po ní jako jestřáb. Její slovní zásoba se ztenčovala, slova raději polykala a přestávala zpívat písně svého dětství.

Laura si pamatovala, jak matka jednou vybuchla, napadla otce pro dvojí morálku, protože miloval venkovskou mluvu Petrarcova Toskánska, ale ošklivil si její řeč.

On pak překvapeně naslouchal salvě stále hrubších výrazů, pak přešla do čistého nářečí a nakonec se dala do dunivého smíchu, který nebral konce.

Hysterko, nazval ji a ona ho udeřila přes ústa. Pak zmlkla a v přítomnosti manžela už nemluvila. O osmnáct měsíců později zemřela, bylo jí čtyřiačtyřicet let.

Současně s jeho chátráním a izolací, posměchem okolí i otevřenými urážkami stavěla Laura stále silnější ochrannou zeď kolem domu. Směšnou a ošklivou plastovou soupravu křesel umístila doprostřed zahrady jen

proto, aby pozlobila sousedy, kteří svůj trávník ošetřovali každý týden. Křesla svítla a bodala do očí estetického profesora a jeho manželku. Později Laura tuto skupinu ještě doplnila křiklavým slunečníkem s reklamou na pivo Budweiser.

Krmila holuby, aby znečišťovali okolí, na zahradě pouštěla hlasitou nesmyslnou hudbu, zatímco se sama zavřela doma a četla. O společné keře v živém plotě se odmítla starat.

Když si profesor stěžoval, nasadila drzý výraz. To na ně platilo, dobře to věděla. Drzost, neschopnost věcné diskuze, hrubost – s tím akademici, bydlící v jejím okolí, neuměli zacházet.

Demonstrovala špatný vkus, oblékala se ještě hůře než otec, zvala si hlučné známé, kteří se rozvalovali v bílých křesílkách a slavili dlouho do noci.

Otec nic z toho nevnímal. Do zahrady vkročil jen několikrát za rok a pak si dlouho stěžoval na její zmar, aniž by sám proti tomu cokoli udělal. Někdy se zmínil, že by si měli zjednat pomoc na prořezání starých stromů, ale nic dalšího se nikdy nestalo. Stromy plodily nekvalitní ovoce, které nebylo očesáno a na podzim hnilo na stromech i pod nimi.

Úpadek domu i zahrady dosahoval vrcholu. Proč tu vůbec dosud bydlela? Občas se jí na to někdo zeptal, ale nedovedla odpovědět. Vymýšlela si, že k tomu má finanční důvody, ale to pravda nebyla a všichni to věděli. Nebo že se musí starat o svého neschopného otce. To znělo trochu lépe, ale ani tak ne dost přesvědčivě. Občas tvrdila, že ten starý dům miluje, že by nedokázala bydlet v moderním bytě nebo řadovém domku. Její okolí potřásalo hlavou a představovalo si, že se bude čím dál víc podobat svému otci.

Seděla v kuchyni u stolu s pocitem osvobození, teprve nedávno poznaným. Měla zapnuté rádio. Švédsko při veřejném hlasování odmítlo euro a kuchyni plnily komentáře, které ji vůbec nezajímaly. Ona sama volit nešla.

Zahleděla se do okna, vypnula rádio a kuchyň náhle ztichla. Tmavozelená dvířka kuchyňských skříněk jako by se trochu pohnula a tiskla blíže k sobě. Dřez přeplněný špinavým nádobím hluboce oddechoval.

Na okamžik pocítila úzkost, jakési zachvění, ale to zase rychle přešlo. Cesta, kterou nastoupila, jí nenechala prostor pro žádné zaváhání. Cítila, že směr, jímž se její život začal ubírat, nebyl výsledkem vědomého rozhodnutí. Podvolila se síle posouvající ji teď nesmlouvavě kupředu, jen tam. Žádná minulost, žádné pohledy zpět, jen tiché opojení, tvrdé jako pazourek, které předčilo otcovo rozpoložení při předčítání krásných slov. Jeho euforie byla relativní a křehká. Byl slaboch. Ona je ale silná.

Slova, slova, slova bez konce.

Nestála o ně, umělá, lživá ujišťování, kterými se lidé obklopovali. Umlčela je a s nimi i faleš.

Laura cítila, že ovládá dva světy. Teď mohla vstoupit do skutečnosti bez úzkosti i očekávání. Na těle měla pancíř, od něhož se slova odrážela. Stala se nezranitelnou.

„Jsi v poslední době nějaká veselejší,“ poznamenala kolegyně v práci nad šálkem kávy. Bylo to dva týdny po otcově zmizení.

„Je to jediná možnost,“ odpověděla jí trochu záhadně.

Kolegyni to potěšilo, zdálo se, že vidí novou Lauru, kterou už nezatěžuje náročné spolužití s otcem, i když k té změně patrně došlo tragickým způsobem.

„Třeba bychom si někdy spolu mohly někam zajít?“ navrhla jí, ale Laura zavrtěla hlavou.